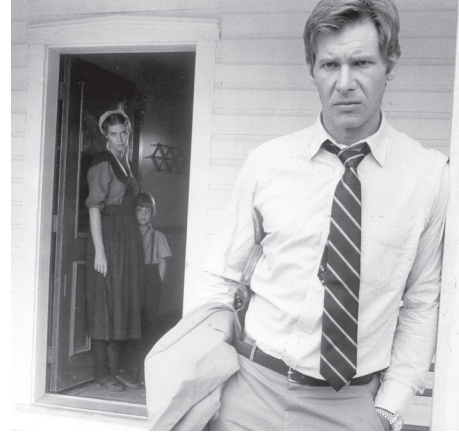

Yaşadığı olaylar çerçevesinde şekillenen insan karakteri Peter Weir'ın 1985 yapımı *Witness* filminde Harrison Ford'un canlandığı John Book aracılığıyla gözlemlenebilir. Film, Amerika'da koyu Katolik bir topluluk olan ve 19. Yüzyıl araçlarıyla yaşamayı seçen Amişlerin yanında kalmak zorunda olan polis John Book'u konu ediniyor.

Filme rüzgarın şiddetiyle savrulan otluklarla başlanır. Günümüz dünyasının aksine, otluklar da Amişler gibi doğanın onları şekillendirmesine izin verir. Film, 19. Yüzyılda geçen bir dönem filmi kıvamında başlar. Yeni dul kalmış Rachel'in ölen kocasının cenazesindeyizdir. Amişlere özgü Pensilvanya Almancasıyla dua edilir, yas tutulur. Çiftlikte el gücüyle ürünler toplanır, at arabasına yüklenir. Ancak kamera yolda ilerleyen at arabasını izlerken plana bir tır girer ve biz de bu dünyadan koparız. Rachel, oğluna büyük şehri göstermek için kasabaya inmektedir. Hayatında ilk defa çiftlik dışına çıkan Samuel, tren istasyonunda meraklı gözlerle gezer. İstasyonda bir kadının yaralanmış bir adamı taşıyan heykelinden çok etkilenir. Acıyı ve ölümü ilk defa bu heykelle gören Samuel'a heykelin yüksekte duran hizasından kamerayla bakarız, Samuel ve diğer yürüyen insanlar heykelle göre çok küçüktür. Bu heykel, Samuel'in daha sonra tanıklık edeceği şeylerin de habercisidir aslında. Tıpkı heykeldeki acı gibi, onu da vahşice işlenmiş bir cinayete tanıklık etmek beklemektedir. Tuvalette şahit olduğu bu cinayeti araştırmak için John Book görevlendirilir. Öldürülen adam bir polistir, bu yüzden de polis teşkilatı için cinayetin çözülmesi daha da önem kazanmıştır. Samuel, öldüren kişiyi teyit eder. Öldüren de bir polistir ve John Book teşkilatın içinde büyük bir yolsuzluğu keşfeder. Bunu akıl hocası ve amiri olan Paul'e söylediğinde ise çok geçmeden onun da işin içinde olduğunu öğreniriz. Bu keşfinin sonucu olarak John saldırıya uğrar ve Samuel'i korumak için Amiş köyüne, Samuel ve Rachel'in çiftliklerine götürür. Yaralandığı için kan kaybeden John, daha fazla dayanamaz ve bayılır. Baygın bir şekilde kuş evine çarparak kaza yapar. Rachel ve babası da onu evlerine

alırlar, çünkü öldüğü takdirde Samuel de tehdit altında kalacaktır.

John, Amişler ile birlikte yaşadığı süre içinde şehirdeki dünyasından uzaklaşır, çünkü bu dünyada şiddete, suça ya da yolsuzluğa yer yoktur. Hayvanlarla, marangozlukla haşır neşir olur. Bu da şehirde oluşturduğu sert, şiddete meyilli karakterinin tersine, içindeki daha sevgi dolu ve doğayla bütünleşen insanı ortaya çıkarır. John'un Rachel'in eski kocasının kıyafetlerini giymesi de onun Amiş dünyasına adım attığının göstergesidir.

Witness filminde polis olan John Book'un silahı da onun yaptığı meslek kadar, John'un şiddete olan eğilimini de ortaya çıkaran bir araçtır. Rachel ve Amiş kuralları, onun bu eğilimini törpülerler. Bir sahnede John, silahını ister ve Rachel Samuel'in silahı bulmaması için sakladığı un kasesinden mermileri verir. Una bulanmış olan mermileri şaşkınlıkla alan John, unları üfleterek mermileri temizlemeye çalışır. Şiddetin simgesi olan mermiler, Rachel'in mutfağında duran unlar tarafından yumuşatılmaya çalışılmaktadırlar.

Amişlerin ve yirminci yüzyılda kullanılan araçların hepsi yaşadıkları çağın insanlarıyla ilgili bir şeyler anlatırlar bize. Elektrik, araba ya da telefon kullanmayan Amişler kullandıkları araçların ruhlarını da etkilediğine inanırlar ve yirminci yüzyılın

bahsettiği, hayatı kolaylaştıran araçları kullanmayı reddederler. Çünkü onlar için bu araçlar aslında hayatı kolaylaştırmaz, kirletir. İlk zamanlar insan eliyle yapılan araçlar, insanın yemek, barınma gibi basit ihtiyaçlarını karşılamak ve doğayı bu ihtiyaçlar dahilinde şekillendirmek için üretilmiştir. Ancak bugüne geldiğimizde bu araçlar doğayı yok etmiş ve bizi kendi ürettiğimiz araçlarla yalnız bırakmıştır. Ortada şekillendirilecek bir doğa yoktur artık, sadece kendi gerçekliğimiz kalmıştır. Bu yüzden Amişler John'un silahıyla birlikte sembolize ettiği değerlerden hoşnut değillerdir. Dini olarak bir insanın öldürülmemesi gerektiğine, ancak tanrının bir canı alabileceğine inanırlar. John'un geldiği dünyada ise bu durum tam tersidir, zira iyi ve kötü insanlar kanun önünde belirlenmiştir, bu kanunların uygulayıcılarından biri de John'dur. Samuel, John'un silahını bulduğunda dedesi onunla öldürmek üzerine konuşur. Samuel'in dedesi öldürmenin yanlış olduğunu, Samuel'in bir insanı öldürüp öldürmeyeceğini sorar, Samuel da sadece kötü insanları öldürebileceğini söyler. Bir cinayete tanıklık eden Samuel, artık dünyayı Amişlerden farklı yorumlamaktadır. İnsanları düşündükleri üzerinden değil, sadece yaptıkları üzerinden yargulamaktadır. Dedesi de bu cinayeti görerek onlardan birine dönüştüğünü söyler.

John'un gelişi Amişlerin gözünde sadece Samuel'i kötü şekilde etkilemez. Rachel da John'a olan ilgiyle toplumdaki dışlanma noktasına gelir. John, arabasını tamir etmeye çalışırken radyo çalışmaya başlar ve müzikle birlikte Rachel'la dans ederler. Amişlere müzik dinlemek yasaktır ve yine John yirminci yüzyıldan getirdiği bir araçla Rachel'i kendi dünyasına çeker. Birbirlerini kendi dünyalarına göre şekillendirmeye çalışan Rachel ve John bu ikiliği sembolize ederler.

John, Amiş köyünde yok etmek ve öldürmek için kullanılan silahın aksine, bir şey inşa etmek ve oluşturmak için üretilen çekiç, testere gibi araçlar kullanır. Hatta marangozluk yetenekleri onun Amiş toplumuna kabulünü de getirir. Topluca inşa edilecek olan bir evin yapımı için John'u da çağırırlar. John ilk geldiğinde kırdığı kuş evini tamir etmeye

başlar. Bu kuş evi aslında kendi dünyasını temsil eder. Dürüst ve sorumluluk sahibi biri olan John, eski akıl hocası bir yolsuzluk işine girdiğini öğrendiğinde inandığı kurumlar ve değerler de yıkılmıştır. Amişlerle geçirdiği bu zaman diliminde kendini tekrar şekillendirme şansı bulsa da yaptığı seçimler ve eski dünyası onu bırakmaz. Rachel, banyo yaparken John yanına gelir ancak onunla birlikte olmaz. Kendi toplumuna göre ahlaksızlaşan Rachel'i yine Amişlerin kurallarına uyan ve ikisini de zor durumda bırakmak istemeyen John durdurmuştur. Sonraki sahnede Rachel'la birlikte olsalardı ya Rachel'in Amişlerden ayrılmak zorunda kalacağını ya da onun Rachel'la kalmak zorunda kalacağını söyleyerek kendini ve Rachel'i bir seçim yapmaya zorlamadığını görürüz. John'un kaldığı bu ikilemi ise yine şartlar çözecektir.

Ortağı Carter'in öldürüldüğü haberini aldığı John, Amiş kıyafetindeyken Amişlerle dalga geçen bir grup genci tartaklar. Amişlere tamamen ters olan bu durumda John eski karakterine bürünmüştür. Genç gruba saldırmadan önce Samuel'in dedesi John'u uyararak 'Bu bizim yöntemimiz değil' der. Ancak John 'Ama benim yöntemim' diyerek tekrar şiddete başvurur. Artık eve gitme vaktinin geldiğini anlayan John, kuş evini kırdığı yere tekrar diker.

Kendi dünyasında şiddetle sağladığı ahlak değerlerini ise son sahnede yine aynı şekilde ancak bu sefer bir Amiş evinde sağladığını görürüz. Yolsuzluğu yapan John'un eski akıl hocası ve adamları Rachel'in evini basarlar. John, Samuel'in güvenliği için ona kaçmasını söyler. Samuel da onun kendini nasıl koruyacağını, silahının olmadığını söyler. John ise adamları yine kendi silahlarıyla öldürerek ve akıl hocasını etkisiz hale getirerek yolsuzluğu çözümler. Ancak bu sefer Amişler de ona yardım eder ve aslında ahlaken bir pozisyon alırlar. Baştan beri kendi kanunları dışında devletin kanunlarını ya da araçlarını kullanmayan Amişler, John'un yanında pasif de olsa yer alarak karşı çıktıkları sistemin içinde yer almışlardır.

Tilbe Cana İnan